

ילדים ובני נוער בסיכון בישראל: עובדות ומספרים יוני 2016

(כל המידע נכון לשנת 2014, חוץ מהמקומות בהם מצוין אחרת. המקורות מצוינים בסוגריים)

בישראל ישנם 2,740,000 ילדים בני 0-17, שהם 33% מכלל האוכלוסייה (1)

- ◆ 71% מהם יהודים (1,945,000 ילדים), 26% ערבים (713,000 ילדים) ו-3% (82,000 ילדים) מקבוצות מוצא אחרות. (1)
- ◆ 8% (212,000 ילדים) חיים במשפחות חד-הוריות. (1)
- ◆ ל-9% (237,000 ילדים) יש מוגבלות פיזית, שכלית, נפשית או לקות למידה. (2)
- ◆ ב-17% ממשקי הבית בהם ילדים עד גיל 17 יש ארבעה ילדים או יותר. ב-8% ממשקי הבית יש חמישה ילדים או יותר. משפחות גדולות נפוצות בקרב משפחות חרדיות, ערבייות ובקרב יוצאי אתיופיה. (3)
- ◆ 35% מכלל הילדים (895,000 ילדים) חיים במשקי בית בהם ארבעה או חמישה ילדים. (4)
- ◆ 9% מהילדים (242,000 ילדים) הם עולים חדשים או נולדו בישראל להורים שעלו אחרי שנת 1990. (5)

ילדים ונוער במשפחות החיות מתחת לקו העוני

- ◆ ב-2014, 780,000 ילדים ובני נוער חיו בעוני אחרי תשלומי העברה ומסים. שיעור העוני - 31% - נמוך מזה שהיה בשנת 2009 (36.3%) - אך גבוה מזה שהיה בשנת 1998 (22%) (6)
- ◆ ב-2014, שיעור העוני בקרב ילדים חרדיים (אחרי תשלומי העברה ומסים) היה 67% ו-63% בקרב ילדים ערביים, שיעור הגבוה הרבה יותר משיעור העוני בקרב ילדים ישראלים אחרים. (7)

חינוך

תלמידים מתקשים ותלמידים נושרים

- ◆ **בתי ספר יסודיים וחיטובות ביניים:** על פי הערכת המחנכים בבתי הספר היסודיים, ל-22% מתלמידיהם יש קשיי למידה או קשיי התנהגות. אחוז זה עולה ל-30% בקרב תלמידי חטיבות הביניים. (8)
- ◆ **בתי ספר על-יסודיים:** 16% מהתלמידים בני ה-15 דיווחו על תחושת ניתוק מבית ספר בלפחות שניים מן הממדים האלה: היעדרויות ואיחורים, תחושת ניכור מבית הספר והתייחסות שלילית ללמידה ותפיסה שהיא אינה תורמת ואינה משמעותית. (9)
- ◆ **נשירה:** בשנת 2013/14, 7.5% מבני ה-17 הפסיקו את לימודיהם בבית הספר. אחוז נשירה זה ירד מ-10.4% בשנת 2001/02. אחוז הנשירה בקרב תלמידים ערביים ירד אף יותר בשנים אלה, מ-24.4% בשנת 2001/02 ל-12.9% בשנת 2013/14. אחת ההשלכות של הירידה בשיעור הנשירה היא הישארותם בבתי הספר של תלמידים עם קשיי למידה וקשיי התנהגות, כך שיותר תלמידים זקוקים לתמיכה בתוך בתי הספר. (10)

זכאות לבגרות

- ◆ בשנת 2013/14, 66% מכלל בוגרי 12 שנות לימוד קיבלו תעודת בגרות כללית. 54% מכלל בוגרי 12 שנות לימוד קיבלו תעודת בגרות המקנה כניסה לאוניברסיטה. (11)
- ◆ בשנת 2013/14, 59% מבוגרי 12 שנות לימוד הערביים קיבלו תעודת בגרות כללית, לעומת 68% מבוגרי 12 שנות לימוד היהודיים (כולל חרדים). (12)
- הפער גדול הרבה יותר באחוז המקבלים תעודת בגרות המקנה כניסה לאוניברסיטה – 44% לעומת 57%. (13)
- ◆ בקרב יוצאי אתיופיה בוגרי 12 שנות לימוד, 31% קיבלו תעודת בגרות המקנה כניסה לאוניברסיטה בשנת 2013/14. (13)

פערים משמעותיים בין תלמידים מרקע סוציו-אקונומי שונה

- בשנת 2013/14, 79% מהתלמידים ביישובים מרקע סוציו-אקונומי גבוה קיבלו תעודת בגרות כללית, לעומת 36% מהתלמידים מיישובים מרקע סוציו-אקונומי נמוך. עבור קבלת תעודת בגרות המקנה כניסה לאוניברסיטה, השיעור הוא 72% לעומת 27% (14)

ילדים ובני נוער בסיכון

- התכנית הלאומית לילדים ולנוער בסיכון איתרה 240,000 ילדים ובני נוער בסיכון ב-170 יישובים ברחבי ישראל (כ-16%-17% מכלל הילדים ובני הנוער). (15)
- התכנית הלאומית הגדירה ילדים ובני נוער "בסיכון" כנמצאים בלפחות אחד מהמצבים שלהלן: חיים במצבים המסכנים אותם במשפחתם או בסביבתם, עוסקים בהתנהגויות סיכון, בעלי הישגים לימודיים נמוכים, בעלי בעיות רגשיות או חברתיות, נמצאים בסכנה לפגיעה פיזית (מאחרים או מפגיעה עצמית) או החשופים להתנהגויות מסכנות במשפחה או בסביבתה.
- כ-50,000 מקרים שנחשדו כמקרי התעללות או הזנחה בילדים והזנחתם דווחו לשירותי הרווחה בשנת 2014. (16)
- בינואר 2015, 366,000 ילדים ובני נוער (עד גיל 17) היו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים. (17)

צריכת אלכוהול וסמים

- בשנת 2014, 29% מהבנים בגיל 15 דיווחו על שתיית אלכוהול פעם בשבוע, כמעט פי שלושה מאחוז הבנות בגיל 15 (11%). (18)
- 15% מהבנים בגיל 15 דיווחו כי השתכרו לפחות פעמיים בחייהם, לעומת 5% מהבנות בגיל 15. האחוזים גבוהים יותר בקרב נערים עולים מברה"מ לשעבר ובקרב בני הדור השני של יוצאי אתיופיה (25% בשנת 2012). (19)
- ב-2014, 11% מהבנים בגיל 15 ו-3% מהבנות בגיל 15 דיווחו כי השתמשו בקנאביס לפחות פעם אחת בחייהם. אחוזים אלה נמוכים יחסית לעומת מדינות אחרות. (18)

אלימות ופשיעה

- בשנת 2010, 10% מבני 12-16 היו מעורבים במעשי אלימות בבית הספר (+3 פעמים בחודשיים האחרונים). (20)
- בשנת 2014, נפתחו 26,000 תיקים פליליים לבני נוער, ירידה של 28% משנת 2003. (21)

מקורות

- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). "לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2015" (הודעה לעיתונות, 17 בדצמבר 2015) <http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=201511312>
- אנשים עם מוגבלות בישראל 2015. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל ומשרד המשפטים, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. ברלב, ל., קרן-אברהם, י., הבר, י., ואדמון-ריק, ג., עורכים.
- למ"ס, השנתון הסטטיסטי לישראל 2015 (נתונים מ-2014), לוח 5.4.
- למ"ס, השנתון הסטטיסטי לישראל 2015 (נתונים מ-2014), לוח 5.5.
- המועצה הלאומית לשלום הילד. 2015. ילדים בישראל – שנתון, תרשים א2.
- המועצה הלאומית לשלום הילד. 2015. ילדים בישראל – שנתון, תרשים א10.
- המועצה הלאומית לשלום הילד. 2015. ילדים בישראל – שנתון, תרשים א10, ח.
2014. מיפוי דרכי הפעולה של בתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים לקידום התלמידים המתקשים: מחקר חוזר (תשע"ב-2012). מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. בן-רבי, ד., ברוך-קוברסקי, ר., קונסטנטינוב, ו., רותם, ר., נבות, מ.
- הנשירה הסמויה בישראל: בחינה מחודשת של ניתוק בקרב תלמידי בתי ספר. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. בן-רבי, ד., ברוך-קוברסקי, ר., נבות, מ., קונסטנטינוב, ו. 2014.
- למ"ס, השנתון הסטטיסטי לישראל (לאורך השנים 2001- עד ל-2015).

11. משרד החינוך – נתוני זכאות לבגרות 2013/14.
12. משרד החינוך – נתוני זכאות לבגרות 2013/14.
13. מכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל – ניתוח מיוחד של נתוני הזכאות לבגרות של משרד החינוך 2013/14
14. למ"ס, השנתון הסטטיסטי לישראל 2015 (נתונים מ-2014), לוח 8.26.
15. התכנית הלאומית לילדים ולנוער בסיכון (יולי 2015).
16. המועצה הלאומית לשלום הילד. 2015. ילדים בישראל – שנתון, לוח 14.6.
17. המועצה הלאומית לשלום הילד. 2015. ילדים בישראל – שנתון, לוח 14.1.
18. Growing Up Unequal: Gender And Socioeconomic Differences In Young People's Health And Well-Being: Health Behaviour In School-Aged Children (HBSC) Study: International Report From The 2013/2014 Survey, <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc/growing-up-unequal-gender-and-socioeconomic-differences-in-young-peoples-health-and-well-being.-health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc-study-international-report-from-the-20132014-survey>
19. בני נוער יוצאי אתיופיה ויוצאי ברית המועצות לשעבר : עולים ובני עולים – דמיון ושוני. מכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל. כהאן-סטרבצ'ינסקי, פ., עמיאל, ש., לוי, ד., קונסטנטינוב, ו. 2012.
<<http://brookdale.jdc.org.il/?CategoryID=192&ArticleID=288>>.
20. הראל-פיש, י., וולש, ס'., בוניאל-נסים, מ'., דז'אלובסקי, א'., אמית, ש'., טסלר, ר'., וחביב, ג. 2013. נוער בישראל: בריאות רווחה נפשית וחברתית, ודפוסי התנהגויות סיכון בקרב בני נוער בישראל. תכנית המחקר הבינלאומי על רווחתם ובריאותם של בני נוער, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן. סיכום ממצאי המחקר הארצי השישי [2011], ניתוח מגמות בין השנים 1994-2011 והשוואה בינלאומית.
Health Behaviors in School-Aged Children (HBSC), A World Health Organization Cross-National Study
21. המועצה הלאומית לשלום הילד. 2015. ילדים בישראל – שנתון, לוח 22.2.